

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

STATUSOVÉ OTÁZKY ČLOVĚKA II

OSOBY BLÍZKÉ
STATUSOVÁ PRÁVA RODINNÁ
(MATEŘSTVÍ, OTCOVSTVÍ, MANŽELSTVÍ,
REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ,
ŠVAGROVSTVÍ)
A DALŠÍ POJMY

PRAMENY

■ VNITROSTÁTNÍ

- LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD

(č. 23/1991 Sb.)

- OZ (z. č. 89/2012 Sb.)

- OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)

- ZŘS (z. č. 292/2013 Sb.)

+

zvláštní zákony

normy dispozitivní, normy kogentní

■ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

- ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD

(č. 209/1992 Sb., čl. 8)

- ÚMLUVA OPRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

(č. 10/2010 Sb. m. s.)

- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)

- EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ

(č. 54/2001 Sb. m. s.)

- EVROPSKÁ ÚMLUVA O STYKU S DĚTMI (č. 91/2005 Sb. m. s.)

- EVROPSKÁ DOHODA O OCHRANĚ ZVÍŘAT V ZÁJMĚM CHOVU (č. 19/2000 Sb. m. s.)

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Rodinné právo. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017.*

- Komentářová literatura (C. H. Beck, Leges, Wolters Kluwer)

- PowerPoint prezentace: IS MUNI
 - Rodinné právo
 - Občanské právo

KLÍČOVÉ POJMY

- I. OSOBY BLÍZKÉ
- II. PŘÍBUZENSTVÍ
- III. MATEŘSTVÍ
- IV. OTCOVSTVÍ
- V. MANŽELSTVÍ
- VI. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ
- VII. ŠVAGROVSTVÍ

CHARAKTERISTIKA STATUSOVÝCH PRÁV

- numerus clausus
- kogentní normy - viz § 1 odst. 2 OZ
 - test kogentnosti

I. OSOBY BLÍZKÉ

§ 22 OZ

- **ex lege:** osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství;
- **vyvratitelná domněnka:** má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí;
- **nutnost dokazování „újmy“:** jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.

II. PŘÍBUZENSTVÍ

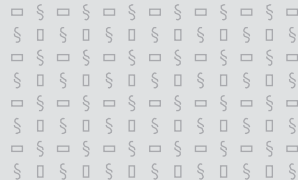
genetické, biologické, sociální, právní

§ 771 a násl. OZ

- vztah osob založený na
 - pokrevním poutu (umělé oplodnění a dárcovství ?)
 - osvojení (nezletilého nesvéprávného, zletilého)

- linie
 - přímá - jedna pochází od druhé (otec a syn)
 - pobočná - mají společného předka (sourozenci)

- stupně příbuzenství

§ 771 OZ

Příbuzenství je vztah osob založený na **pokrevním poutu**, nebo vzniklý **osvojením** (*adoption natura imitatur*).

vždy statusová změna, úplné a neúplné v případě zletilých

§ 772 OZ

(1) Osoby jsou příbuzné v **linii přímé**, pochází-li jedna od druhé.

(2) Osoby jsou příbuzné ve **vedlejší linii**, mají-li společného předka, ale přitom nepocházejí jedna od druhé.

§ 773 OZ

Stupeň příbuzenství mezi dvěma osobami se určuje **podle počtu** zrození, jimiž v linii přímé pochází jedna od druhé a ve vedlejší linii obě od svého nejbližšího společného předka.

III. MATEŘSTVÍ

§ 775 OZ

Matkou dítěte **je** žena, která dítě **porodila**.

- zakládá absolutní statusový poměr matka a dítě
 - významné pro celý právní řád
 - bez mateřství nelze určit otcovství
 - bez mateřství nelze určit příbuzenství
 - kogentní norma (nelze se od ní odchýlit smluvně ani jednostranně)
-
- anonymní porod?
 - registrace dítěte - Úmluva o právech dítěte, MatrZ
 - utajený porod?
 - náhradní mateřství?

UMĚLÉ OPLODNĚNÍ ŽENY Z NEPLODNÉHO PÁRU - § 3 a násl. z. č. 373/2011 Sb.

- do 49 let ženy
- opakované písemné souhlasy neplodného páru
- homologní v. heterologní, tj. dárcovství: anonymní (žena: 18 - 35, muž: 18-40)
- v těle matky v. mimo tělo matky (in vitro, IV + ET)

POROD S UTAJENÍM TOTOŽNOSTI MATKY

- původně: z. č. 422/2004 Sb. změnil:
 - zákon o matrikách, jménu a příjmení
 - o péči o zdraví lidu
 - veř. zdrav. pojištěníNIKOLIV § 50a ZOR!!!
- nyní: z. č. 372/2011 Sb.
 - § 37
 - matka musí prohlásit, že nehodlá pečovat
 - užít termín „anonymita“
- DŮSLEDKY:
 - neprovdaná (zletilá žena ?) s trvalým pobytem na území ČR může písemně požádat o utajení své totožnosti
 - status: matkou dítěte je žena, která dítě porodí
 - matriční zápis: není uvedena totožnost matky
 - údaje o totožnosti matky jsou zapečetěny v obálce (lze otevřít, § 56 - soud)
 - novela 2013: dítě starší 12 let smí nahlížet do matriky (§ 25/3 MatrZ)

NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ – pokusy o právní úpravu u nás

- NÁVRH ZÁKONA O NÁHRADNÍM MATEŘSTVÍ (2010)
 - OSTRÁ REAKCE ODBORNÉ VEŘEJNOSTI

- PŘÍPRAVA ZÁKONA O ZDRAVOTNÍCH SLUŽBÁCH
 - ZOHLEDNĚNÍ FAKTICKÉHO STAVU VE VAZBĚ NA ASISTOVANOU REPRODUKCI z. č. 373/2011 Sb.: nic

- NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK
 - TERMÍN NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ POUŽÍVÁ
 - PŘEKÁŽKA OSVOJENÍ MEZI PŘÍBUZNÝMI NEPLATÍ, JDE-LI O NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ: § 804 OZ

NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ – ZAHRANIČÍ

MODELY: PROHIBITIVNÍ, TOLERANTNÍ, REGULAČNÍ (VOLNÝ TRH)

EVROPA

ZDROJ: ESLP věc Mennesson v. France 2014

■ ZAKÁZÁNO: 15 z 35 EU

(FRANCIE, ITÁLIE, ŠPANĚLSKO,
PORTUGALSKO, POLSKO, DÁNSKO
NĚMECKO, RAKOUSKO aj.)

■ ZÁKONODÁRCE MLČÍ

(BELGIE)

■ UPRAVENO: 7 z 35 EU

(VB, ŘECKO, KYPR, PORTUGALSKO, UKRAJINA aj.)

- ALTRUISTICKÝ PŘÍSTUP
v. KOMERČNÍ PŘÍSTUP v.
KOMPENZAČNÍ
- PŘÍBUZENSKÉ v. CIZÍ
- DÁRCOVSTVÍ ano/ne

IV. OTCOVSTVÍ

- vyvratitelné domněnky, prekluzivní lhůty

§ 776 OZ prvá domněnka otcovství: manžel

§ 778 OZ prvá a pŕltá domněnka otcovství: souhlas k asistované reprodukci u neplodného nesezdaného páru

§ 779 OZ druhá domněnka otcovství: souhlasné prohlášení matky a domnělého otce

§ 783 OZ třetí domněnka otcovství: soulož domnělého otce s matkou v tzv. kritickou dobu - rozhodne soud

1. DOMNĚNKA OTCOVSTVÍ

§ 776 OZ

- ZA OTCE SE MÁ MANŽEL MATKY, POKUD SE DÍTĚ NARODÍ ZA TRVÁNÍ MANŽELSTVÍ NEBO DO TŘÍSTÉHO DNE PO JEHO ZÁNÍKU, PROHLÁŠENÍ ZA NEPLATNÉ NEBO **NOVÉ: PO PROHLÁŠENÍ MANŽELA ZA NEZVĚSTNÉHO**
- STATUSOVÝ VZTAH MANŽELSKÝ ZAKLÁDÁ OTCOVSTVÍ MANŽELA MATKY *ex lege*
- JE-LI MATKA ZNOVU PROVDÁNA, ZA OTCE SE POVAŽUJE MANŽEL POZDĚJŠÍ

narození dítěte z asistované reprodukce

- za otce se má muž, která dal k umělému oplodnění souhlas - § 778 OZ
- manželství není předpokladem: § 3 z. č. 373/2011 Sb.
- nerozhodné, zda došlo k
 - homologní či heterologní inseminaci
 - oplodnění vajíčka v těle matky či mimo tělo matky (děti ze zkumavky, IVF a ET)
- NOVELA ZÁKONA O MATRIKÁCH 2013

POPÍRÁNÍ: JEN DLE § 787 „OTĚHOTNĚLA JINAK“

POPŘENÍ 1. DOMNĚNKY

§ 785 OZ

PREKLUZIVNÍ LHŮTY, ALE
ZMEŠKÁNÍ LZE PROMINOUT § 792

■ AKTIVNÍ LEGITIMACE OTCE

- SUBJEKTIVNÍ: do šesti měsíců ode dne, kdy se **dozvěděl** o skutečnostech zakládajících **důvodnou pochybnost**, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce,
- OBJEKTIVNÍ: nejpozději však do šesti let od narození dítěte

§ 789 OZ

■ AKTIVNÍ LEGITIMACE MATKY

- do 6 měsíců od porodu

NE: AKTIVNÍ LEGITIMACE
NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO
ZÁSTUPCE
NE: AKTIVNÍ LEGITIMACE
DÍTĚTE
NE: EX OFFO DLE § 793

TZV. KONVERZE 1. DOMNĚNKY VE 2. DOMNĚNKU

§ 777 OZ

(1) Narodí-li se dítě v době mezi zahájením řízení o rozvodu manželství a třístým dnem po rozvodu manželství, a manžel, popřípadě bývalý manžel matky prohlásí, že není otcem dítěte, zatímco jiný muž prohlásí, že je otcem dítěte, má se za to, že otcem je tento muž, připojí-li se matka k oběma prohlášením.

(2) Prohlášení manžela matky dítěte, popřípadě jejího bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte se činí v řízení před soudem, zahájeném na návrh některého z nich; návrh lze podat nejpozději do uplynutí jednoho roku od narození dítěte.

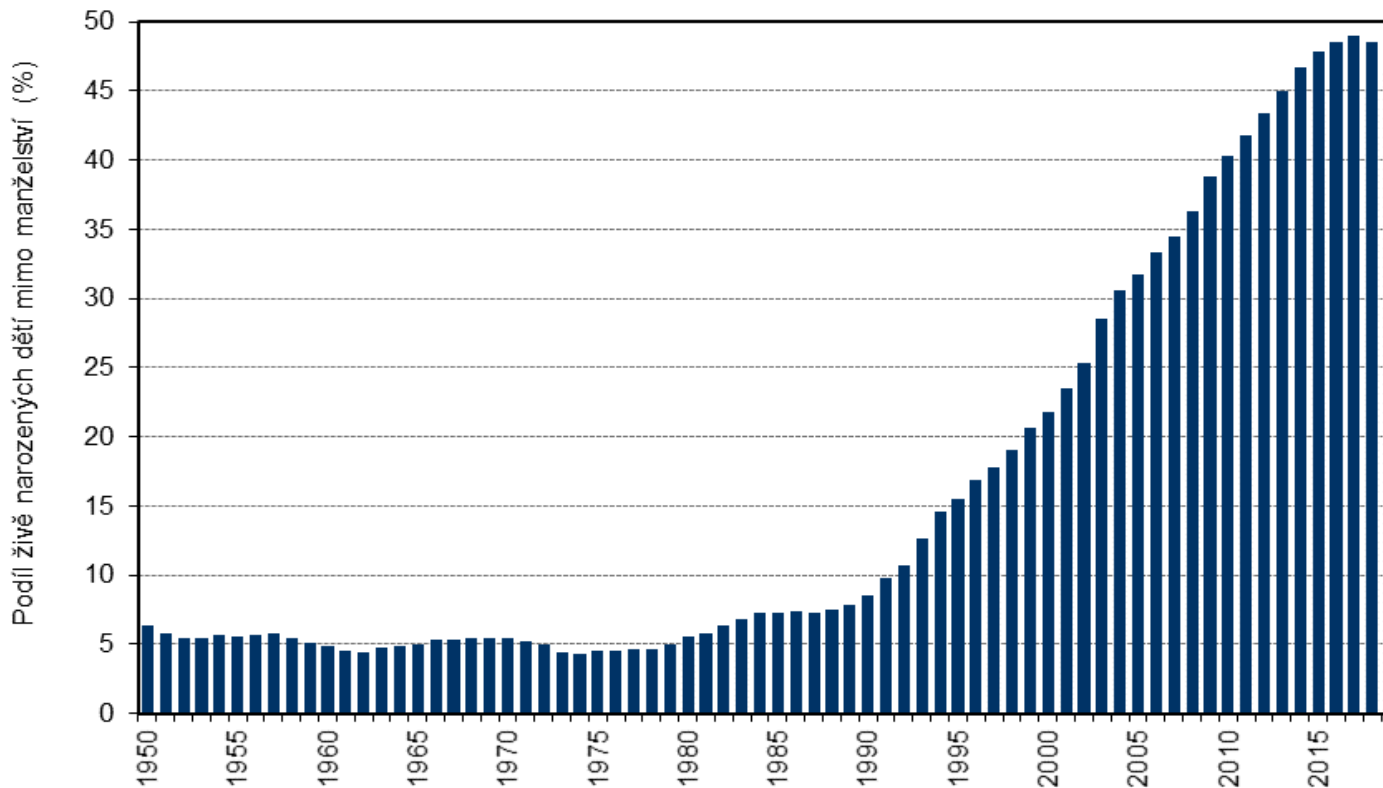
(3) K určení otcovství k dítěti podle odstavců 1 a 2 nemůže dojít dříve, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství.

(4) Jde-li o řízení o neplatnost manželství, použijí se odstavce 1 až 3 obdobně.

VYBRANÉ STATISTICKÉ ÚDAJE

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2019

2. DOMNĚNKA OTCOVSTVÍ

§ 779 OZ

- ZA OTCE SE MÁ MUŽ, KTERÝ BYL URČEN SOUHLASNÝM PROHLÁŠENÍM MATKY A MUŽE, KTERÝ SE OTCEM CÍTÍ
- SOUHLASNÉ PROHLÁŠENÍ lze učinit:
 - kdykoli za života dítěte, i před porodem
 - na matrice nebo na soudě - viz řízení

SPECIFICKÉ VĚCI § 780 až 782 OZ
+nezletilí a nesvéprávní: soud
+matka v duševní poruše: její souhlas nelze nahradit
+dovolání se neplatnosti právního jednání: do šesti měsíců

POPŘENÍ 2. DOMNĚNKY

§ 790 a § 791 OZ

PREKLUZIVNÍ LHŮTY, ALE
ZMEŠKÁNÍ LZE PROMINOUT § 792

■ AKTIVNÍ LEGITIMACE OTCE A MATKY

- do 6 měsíců od souhlasného prohlášení
- lhůta neskončí do 6 měsíců od porodu

NE: AKTIVNÍ LEGITIMACE
NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO
ZÁSTUPCE
NE: AKTIVNÍ LEGITIMACE DÍTĚTE
NE: AKTIVNÍ LEGITIMACE
PUTATIVNÍHO OTCE
ANO: EX OFFO

zahájení řízení *ex offio*

§ 793 OZ (jen u 2. domněnky, ne u 1. domněnky)

Vyžaduje-li to zřejmý **zájem dítěte** a mají-li být naplněna ustanovení zaručující **základní lidská práva**, může soud i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství, bylo-li otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem.

Soud zpravidla současně pozastaví výkon rodičovské odpovědnosti.

3. DOMNĚNKA OTCOVSTVÍ

§ 783 OZ

- ZA OTCE SE MÁ MUŽ, KTERÝ S MATKOU DÍTĚTE SOULOŽIL V TZV. KRITICKÉ DOBĚ, POKUD JEHO OTCOVSTVÍ ZÁVAŽNÉ OKOLNOSTI NEVYLUČUJÍ
- SOULOŽ: tradičně ??? *immissio penis in vaginam*
- ROZHODUJE SOUD - VIZ ŘÍZENÍ
- aktivní legitimace k podání návrhu:
 - matka
 - pravděpodobný/putativní otec
 - dítě
- kdykoli za života dítěte
- konstitutivní statusový rozsudek a stanovení péče a výživného pro dítě

ŘÍZENÍ O URČENÍ OTCOVSTVÍ PODLE 3. DOMNĚNKY

§ 417 a násl. ZŘS Řízení o určení a popření otcovství

místní příslušnost: obecný soud dítěte § 417/1 ZŘS

zahájení: na návrh § 418/1 ZŘS, výjimky pro zdánlivé manželství

účastníci: žena, která dítě porodila, dítě a muž, který o sobě tvrdí nebo o němž je tvrzeno, že je otcem dítěte (domnělý otec), nebo jehož otcovství má být popřeno § 420/1 ZŘS

dokazování: zásada vyšetřovací § 21 ZŘS

spojení řízení: péče a výživa dítěte § 422 ZŘS ZŘS

dovolání: ano, dle § 30

OBNOVA ŘÍZENÍ O URČENÍ OTCOVSTVÍ DLE 3. DOMNĚNKY

§ 425a ZŘS (novela z. č. 296/2017 Sb.)

Obnova řízení

(1) Žalobu na obnovu řízení o určení nebo popření otcovství lze podat i po 3 letech od právní moci napadeného rozhodnutí, jestliže

- a) otcovství bylo určeno soudem přede dnem 31. prosince 1995 a
- b) jsou tu nové důkazy, které souvisí s novými vědeckými metodami, které v původním řízení nebylo možné použít.

(2) Rozhodnutím o určení nebo popření otcovství není dotčena platnost právních jednání učiněných v souvislosti s výkonem práv a povinností rodiče před nabytím právní moci rozhodnutí.

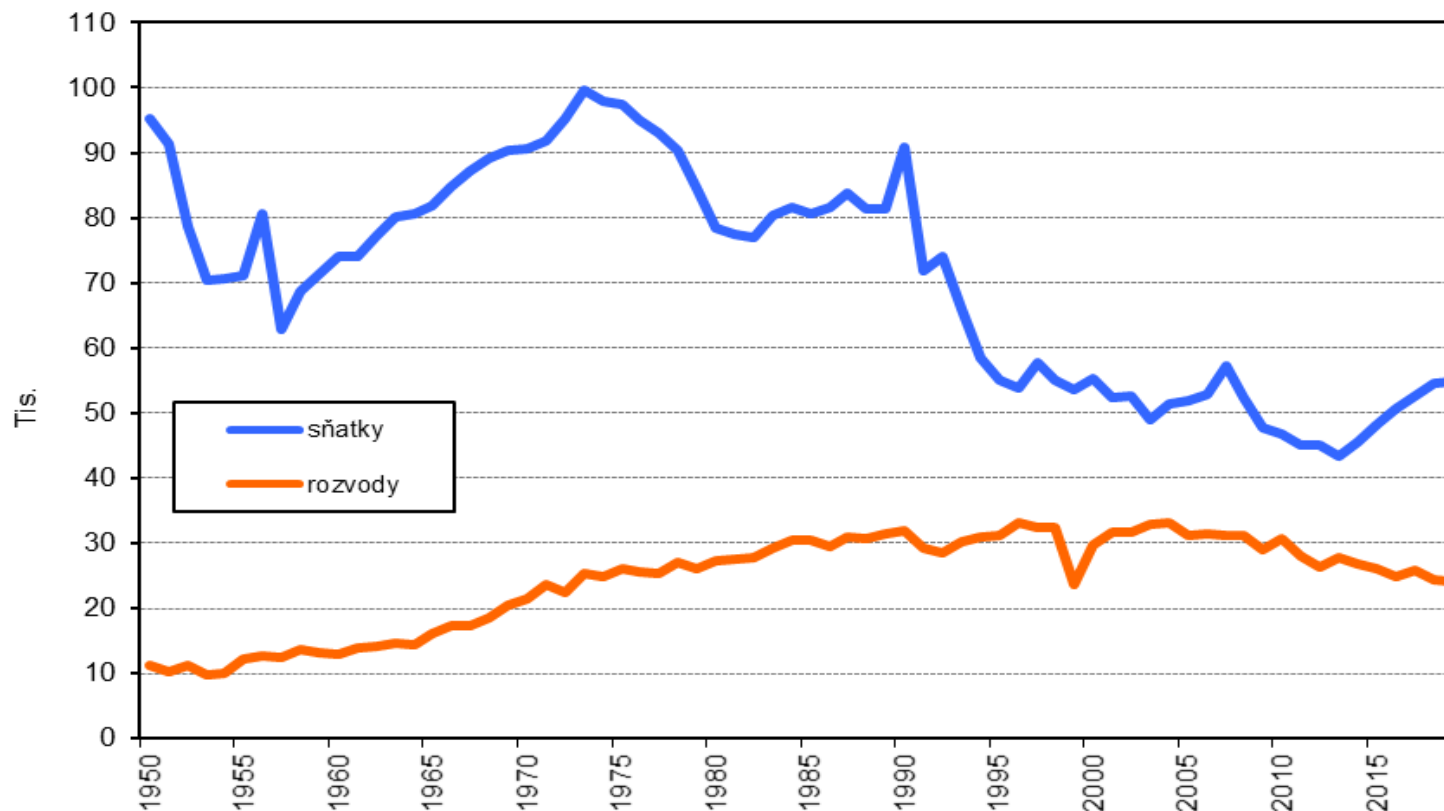
V. MANŽELSTVÍ

- MUŽ A ŽENA
- TRVALOST, ALE ROZLUČITELNOST
- ROZVOD: TZV. KVALIFIKOVANÝ ROZVRAT

VYBRANÉ STATISTICKÉ ÚDAJE

Sňatky a rozvody v letech 1950-2019

POJEM A ÚČEL MANŽELSTVÍ

§ 655 OZ

Manželství je *trvalý svazek muže a ženy* vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je *založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*

ZÁSADY

- osoby různého pohlaví
- monogamie
- solidarita
- rozlučitelnost
- civilní + církevní forma

SŇATEČNÝ VĚK

§ 672 OZ

- zletilí: 18 let (§ 30)
- nezletilí, ale svéprávní: od 16 let (§ 37 - přiznání svéprávnosti)
- nezletilí nesvéprávní - od 16 let, s povolením soudu

§ 367 ZŘS Řízení o povolení uzavřít manželství

návrh nezletilého, který dovršil 16 let

účastníci: ten, kdo chce uzavřít manželství, jeho zákonní zástupci a nově ten, s kým má být manželství uzavřeno

NUTNÝ výslech obou snoubenců

i bez povolení soudu manželství vznikne

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

PŘEKÁŽKY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

- jiné manželství/partnerství § 674 OZ
- příbuzenství § 675 OZ
- nové: existence poručenství, svěřenectví a pěstounské péče
- omezená svéprávnost **v této oblasti** § 673 OZ
 - nové: soud nepovoluje uzavřít manželství duševně chorým

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

OKAMŽIK UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

§ 656 OZ: VEŘEJNĚ, SLAVNOSTNĚ, ZA PŘÍTOMNOSTI DVOU SVĚDKŮ

při obřadu, před sňatečným projevem, prohlášení dle § 665 OZ

- NEZNAJÍ OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ
- ZNAJÍ NAVZÁJEM SVŮJ ZDRAVOTNÍ STAV
- ZVÁŽILI ÚPRAVU BUDOUCÍCH MAJETKOVÝCH VZTAHŮ, BYDLENÍ A HMOTNÉ ZAJIŠTĚNÍ RODINY

§ 656 OZ: SVOBODNÉ A ÚPLNÉ SOUHLASNÉ PROHLÁŠENÍ O VSTUPU DO MANŽELSTVÍ - § 659 OZ: odpověď ANO na „dotaz“, i jinak

+ § 660, 661, 662 OZ

- DOHODA NA BUDOUCÍM PŘÍJMENÍ:

SPOLEČNÉ, STATUS QUO, ZDVOJENÉ (zákaz řetězení, jako připojované pouze první)

- ZÁPIS DO CIVILNÍ MATRIKY (KNIHY MANŽELSTVÍ) JE POUZE EVIDENČNÍ

VADY PŘI UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ

■ § 677 OZ

- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI PROJEVU VŮLE
- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI OBŘADU, např. i osvědčení
- V SOUVISLOSTI S OBŘADEM NEBYLY SPLNĚNY NÁLEŽITOSTI, NA KTERÝCH JE TŘEBA BEZVÝHRADNĚ TRVAT

■ § 684 OZ

- nátlak, násilí či pohrůžka násilí
- nikoli bezprávná výhrůžka
- omyl týkající se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy sňatečného právního jednání

důsledky vad:

určení, zda tu manželství je či není a prohlášení manželství za neplatné soudem

OSOBNÍ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 687 OZ - základní práva a povinnosti

(1) Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.

(2) Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.

§ 688 OZ - povinnost informovat - komunikovat

Manžel má právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.

§ 689 OZ - povinnost ohleduplnosti

Manžel je povinen při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a které žije spolu s manžely v rodinné domácnosti, a popřípadě dalších členů rodiny.

ZÁKONNÉ ZASTUPOVÁNÍ

§ 696 OZ

(1) Manžel má právo zastupovat svého manžela v jeho běžných záležitostech - *ex lege*.

(2) Manžel právo uvedené v odstavci 1 nemá,
-sdělí-li předem manžel, který má být zastoupen, tomu, s nímž jeho manžel má právně jednat nebo má v úmyslu právně jednat, že se zastoupením nesouhlasí,
-anebo zruší-li soud na návrh manžela zástupčí právo druhého manžela.

(3) Právo uvedené v odstavci 1 manžel nemá ani tehdy, nežijí-li manželé spolu za situace uvedené v § 691 odst. 2 OZ.

MAJETKOVÁ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 697 OZ Vyživovací povinnost

(1) Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje **zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň**. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.

(2) Pro vyživovací povinnost mezi manžely jinak platí obecná ustanovení o výživném

viz § 910 a násl. OZ

PODMÍNKOU NENÍ STAV ODKÁZANOSTI NA VÝŽIVU

§ 708 a násl. OZ Společné jmění

- společenství nabytého jmění
- režimy: zákonný, smluvní, rozhodnutím soudu,
- i oddělení jmění
- majetkové smlouvy, včetně důsledků pro případ rozvodu a úmrtí, a rozsudky - evidence „seznam listin o manželském majetkovém režimu“ (§ 35j) - manželé se *mohou dovolat vůči třetím osobám i tehdy, i když tyto osoby nebyly s jejich obsahem seznámeny* (srov. § 35l odst. 1 notářského řádu)

- § 719/2 OZ souhlas třetí osoby

OBVYKLÉ VYBAVENÍ RODINNÉ DOMÁCNOSTI

§ 698 OZ ZVLÁŠTNÍ REŽIM BEZ OHLEDU NA (SPOLU) VLASTNICTVÍ (x základní vybavení)

(1) Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů; přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich.

(2) K nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, potřebuje manžel souhlas druhého manžela; to neplatí, jedná-li se o věc zanedbatelné hodnoty.

(3) Manžel se může dovolat neplatnosti právního jednání, jímž druhý manžel s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, naložil bez jeho souhlasu.

§ 699 OZ

(1) Opustí-li manžel rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a odmítá se vrátit, může žádat, aby mu manžel vydal to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti a náleží výhradně jemu. Co náleží manželům společně, si manželé rozdělí rovným dílem, ledaže to povaha věci vylučuje; v takovém případě se použijí obecná ustanovení tohoto zákona o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

(2) Potřebuje-li manžel to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti, zejména také pro společné nezletilé dítě manželů, které nenabylo plné svéprávnosti a vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, nebo pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti, bylo svěřeno do společné péče manželů žijící v rodinné domácnosti a v rodinné domácnosti zůstalo, odstavec 1 se nepoužije.

BYDLENÍ MANŽELŮ

AUTONOMIE VŮLE v. LIMITY

- RODINNÁ DOMÁCNOST - § 743 OZ
- ODVOZENÉ „PRÁVO BYDLENÍ“ - § 744 OZ
- SPOLEČNÝ NÁJEM BYTU MANŽELI - § 745 OZ, nové: lze vyloučit - viz odst. 2
- nové: OMEZENÍ DISPOZIC - § 747, § 748, § 750

USTANOVENÍ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

§ 751 OZ

(1) Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.

(2) Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

§ 752 OZ

Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

§ 753 OZ

Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.

§ 3021 OZ

Ustanovení § 751 až 753 proti domácímu násilí se použijí také v případě společného bydlení jiných osob, než jsou manželé.

ZÁNİK MANŽELSTVÍ § 754 OZ

■ SMRT (ÚMRTNÍ LIST)

■ ZMĚNA POHLAVÍ (POTVRZENÍ) § 29/2 OZ

■ PROHLÁŠENÍ ZA MRTVÉHO SOUDEM

- DŮKAZ SMRTI § 26/2 OZ
ROZSUDEK: den, který
platí za den smrti
- DOMNĚNKA SMRTI § 71 OZ
„nezvěstný“
ROZSUDEK: den, který se pokládá za
den smrti

Řízení: § 54 a násl. ZŘS

Zrušení rozhodnutí: § 76 OZ manželství
se neobnovuje - nové

x PROHLÁŠENÍ ZA NEZVĚSTNÉHO
ROZSUDEK: den, kdy nastaly účinky
nezvěstnosti (význam např. pro l.
domněnku otcovství)

ROZVOD SE ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN ROZVRATU OBECNÁ ÚPRAVA, § 755 OZ

princip: kvalifikovaný rozvrat (ne vina, ne dohoda)

§ 755/1 OZ

„Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.“

- objektivní stav
- příčiny: objektivní, subjektivní

ROZVOD S KLAUZULÍ PROTI TVRDOSTI § 755/2 a) OZ „zájem dítěte“

„Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu“ se „zájmem nezletilého dítěte“ manželů,

- které nenabylo plné svéprávnosti,
- který je dán zvláštními důvody,
- přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí (**ex offo**) i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu

ROZVOD S KLAUZULÍ PROTI TVRDOSTI

§ 755/2 b) OZ „zájem manžela“

„Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu“ se „zájmem manžela“, na návrh tohoto manžela:

kvalifikovaný nesouhlas:

- na rozvratu manželství se porušením manželských povinností převážně nepodílel
- rozvodem by mu byla způsobena zvláště závažná újma
- mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství
- ochrana před rozvodem není absolutní
 - odluka alespoň tři roky
 - ochrana ve sféře majetkové: výživné, SJM

ROZVOD BEZ ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN ROZVRATU - TZV. SMLUVENÝ, § 757 OZ (faktický stav x formální právo)

soud **nezjišťuje** příčiny rozvratu a manželství **rozvede**, pokud dojde k závěru, že shodná tvrzení manželů ve věci existence rozvratu a záměru rozvodu jsou pravdivá

- připojení se, resp. společný návrh
- tvrdí se rozvrat, nikoli jeho příčiny atd.
- na rozvod je právní nárok
- důsledky rozvodu:
 - nejen statusové,
 - ale i komplexní majetkové vypořádání

ZOR
„Soud **nezjišťuje** příčiny rozvratu a manželství **rozvede** ... má se za to“
dříve domněnka rozvratu

x § 115a OSŘ

předpoklady

- manželství v délce 1 roku
- odluka v délce 6 měsíců/+ *definice odluky § 758 OZ*
- shoda nejen o rozvodu: společný návrh či připojení se
- ale i o vypořádání (smlouva):
 - majetku (zejm. SJM)
 - bydlení
 - a fakultativně stanovení výživného rozvedeného manžela

Rozvod rodičů s nezletilými dětmi

§ 755/3 OZ

- relativní zákaz rozvodu
- dokud soud péče o nezletilé nerozhodne o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu dle § 906 a násl.
- péče, výživa, styk: dohoda/schválení nebo autoritativní rozhodnutí
- dítě je účastníkem řízení, musí být zastoupeno kolizním opatrovníkem
 - lze spojit s řízením ve věci odlučky rodičů - § 908 OZ

§ 755/2 a) OZ

- absolutní zákaz rozvodu
- klauzule proti tvrdosti
- rozpor se zájmy nezletilých dětí daný zvláštními důvody
- ex offo
- dítě není účastníkem řízení o rozvod
 - dítě bylo zastoupeno kolizním opatrovníkem v rámci řízení o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu dle § 906 a násl. OZ

VI. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

- OSOBY STEJNÉHO POHLAVÍ
- VĚK 18 LET BEZ VÝJIMKY
- JEN CIVILNÍ/OBČANSKÁ FORMA
- VYŽIVOVACÍ POVINNOST: STEJNÁ ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ
- NEEEXISTENCE SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ
- NEMOŽNOST SPOLEČNĚ OSVOJIT DÍTĚ, RESP. OSVOJIT DÍTĚ PARTNERA
- NEEEXISTENCE ODVOZENÉHO PRÁVNÍHO DŮVODU BYDLENÍ nebo SPOLEČNÉHO NÁJMU *ex lege*
- OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM
- ZRUŠENÍ PARTNERSTVÍ SOUDEM: FAKTICKÁ ODLUKA
- VYŽIVOVACÍ POVINNOST PO ZRUŠENÍ: JAKO MANŽELÉ ⁴⁶

VII. ŠVAGROVSTVÍ

§ 774 OZ

Vznikem manželství vznikne švagrovství mezi jedním manželem a příbuznými druhého manžela; v jaké linii a v jakém stupni je někdo příbuzný s jedním manželem, v takové linii a v takovém stupni je sešvagřen s druhým manželem.

Zanikne-li manželství smrtí jednoho z manželů, švagrovství tím nezaniká.

- není překážka manželství
- význam: např. rodinný závod